

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 18

Fylke: Möre.

Tilleggsspørsmålnr.

Herad: Kvernes.

Emne: Juletre og julehalm.

Bygdelag: Kvernes.

Oppskr. av: L. J. Mork

Gard: Mork.

(adresse): A f s e t.

G.nr. 10 Br.nr. 8.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle. Mest eggen erfaring.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):
Delvis etter opplysning av min stedmor som er 86 aar.

SVAR

1. Ja, no er det almindelig - saa aa si i hvert hjem.
2. For 55 a 60 aar siden.
3. Paa fester kom juletreet ibruk litt senere enn i de første private hjem, antagelig omkring 1895. I kirken ble det først brukt for omtrent 20 aar siden. Ellers er aa merke at det bare er i Kvernes kirke at juletreet - ett paa hver side i koret - har vært brukt i de siste 20 aar. I de andre kirker i nabolaget vet jeg ikke om at juletre er brukt vanlig hvert aar. Juletreet ble først brukt paa julefester for skolebarn, senere ogsaa paa foreningsfester.
4. Aa pynte stuen med grønne kvister er ukjent her. Derimot var det vanlig aa strø gulvet med smaahakket eier. noe som delvis har vært brukt ved begravelser helt til den siste tid, likesaa aa stø vegen med eier der gravfølget dro forbi. Som smaagutt husker jeg at jeg i en stue paa nabogaarden engang saa en halmkrone som hengte under taket. Heller ikke dette har formentlig vært almindelig. Ihvert fall kan ikke min stedmor huske noe slikt fra sin bygd. Jeg skal her nevne at i min barndom var her almindelig aa pynte stuen med straa, det var mest straa av mosebunke og lignende grasarter som ble plukket om sammen og bunnet sammen i bukketter som ble hengt opp i stuen - helst omkring klokken, billeær o. l.
5. I senere tid er slik pynt forsvunnet. Derimot blir "grønt" satt i vaser paa bordet, komoden m. v., særlig i julen.
- 6.7. De første juletreer naadde fra gulv til tak, senere er de blitt mindre, og bordtrær er no likesaa almindelige som store trær. Pynten var kurver, flettet av kulørt papir, kjeder av papir, stjerner, glasskuler og saa lys og godter: bakverk, nøtter, frukt o. l.
8. Det var mest de voksne som foresto pynten, men barna var selvfølgelig ogsaa med
9. Besvart foran.
10. Lysene ble tent juleaften mens en spiste julegrøten, men dessuten ogsaa ellers i julen ved mer festlige anledninger.
11. Her er skikken noe forskjellig i heimene, men som regel blir vel treet satt fram paa gulvet og det blir gaatt omkring det juleaften, særlig der det er barn, og sunget de vanlige julesanger.
12. Det er ingen regel for naar treet skal tas ut, som

regelen blir det staaende til over nyttaar.

13. Barna er med naar treet skal höstes, men de voksne er ogsaa tilstede - for aa ta vare paa pynten og for aa se til at det höstede blir rett fordelt mellom barna. Det heter aa höste treet. Andre uttrykk er ukjent her.

14. De første juletrær her var furu - av den grunn at furuen opprinnelig var eneste bartre paa stedet. Men etter hvert som den plantede skog vokste opp ble granen ogsaa brukt og er idag mer ettertraktet enn furuen.

15. Har saavidt jeg forstaar aldri vært brukt her.

16. Ukjent her.

Julehalm.

1) 2) 3) 4)

Min 86 aar gamle stedmor forteller at i hennes hjem i naboherredet Kornstad var det i hennes barndom brukt aa legge halm paa gulvet juleaften, og den laa der til 3. eller 4. dag jul da den ble baaret ut igjen. Halmen ble breidd jamnt ut over gulvet. Etterpaa ble den brukt til strö under kalver og griser, ikke til for. Hun vet ikke om at huslyden sov i halmen julenatten. Denne skikk var saavidt jeg forstaar almindelig ogsaa her i bygden. Den opphörte for 70-80 aar siden. Etter den tid har det, som ~~ment~~ under 4, vært brukt aa strö gulvet med smaahakket einer baade i julen og til höytid og helg ellers.

Afset den 5. april 1950.

Erbödigst:

4234

NORSK ETHNOLOGISK GRANSKING